

ĐỀ CHÍNH THỨC

(Đề gồm 02 trang)

PHẦN I. ĐỌC – HIỂU (4,0 điểm). Đọc văn bản sau và thực hiện yêu cầu.

TRUYỆN HAI THẦN HIẾU ĐỂ

Ở Sơn Bắc có Nguyễn Tử Khanh, cha mẹ mất sớm, chỉ có một người anh. Khi lớn tuổi, anh và chị dâu đều mất cả, để lại một cháu. Tử Khanh coi như con. Nhà tuy túng thiếu mà gia đình vẫn hòa mục như thường. Ba đời theo nghiệp học, chưa có thành tựu đỗ đạt gì.

Khi ấy Tử Khanh đã bốn mươi bảy tuổi. Một hôm, đi ra có việc buổi chiều mới về. Giữa đường gặp mưa to gió lớn, bắt đắc dĩ phải trú ở một ngôi miếu giữa đồng. [...] Đến nửa đêm, mưa tạnh gió yên, bóng trăng lơ mờ, Tử Khanh bỗng thấy trong miếu đèn lửa sáng trưng, có bày bánh trái, hoa quả, lại có năm người đội mũ vàng đi hia thêu từ ngoài cửa bước vào, lần lượt ngồi có thứ tự. Tử Khanh ở gằm sàn nhìn trộm, thấy rõ ràng có anh mình ở đấy. Bụng hiểu là thần, mới ngồi yên để xem ra sao.

Một lát một người trên bệ nói:

- Trong tiệc rượu phải làm thơ cho vui. Uống rượu theo thứ tự. Ai không làm được, chúng ta cũng bắt phạt.

Mọi người đều bằng lòng.

...[Mỗi người đọc một bài nhưng có một người đọc hai câu rồi, không đọc tiếp được nữa] Bốn người cả cười, xúm lại rót rượu phạt.

Tử Khanh ở gằm sàn, không ngờ nghe cũng ngứa nghề, đọc tiếp hộ người ấy...

Người anh nghe đọc rồi ngấm nghĩ rằng: "Quái lạ, tiếng ai sao giống tiếng em ta vậy?" - Vội gọi:

- Tử Khanh em ta đấy ư?

Tử Khanh ở gằm sàn, tức thì chạy ra ôm anh khóc òa lên rằng:

- Ôi! Anh đi đâu, để em cô đơn hơn hai chục năm nay, chỉ những khóc thầm. May sao đêm nay lại được trông thấy anh. Cháu hiện đã trưởng thành, em xin theo anh đi.

Bốn thần kia thấy thế, lần lần biến đi hết.

Anh mới bảo em rằng:

- Đây là chỗ ngẫu nhiên đến chơi thôi. Nên về chỗ anh ở để nói chuyện.

Rồi dắt tay nhau ra cửa miếu, cười xe mây đi chừng nửa khắc, tới một nơi, thấy mấy tòa lâu đài, xuống xe cùng vào.

- Sau khi anh chết, Thượng Đế thương tình anh trong đời sống thờ cha mẹ không phạm lỗi gì, mà tiền thân lại không có lộc vị, nên phong làm thần ở Sơn Âm. Chỗ này là đền thờ anh đó. Anh lại thường được xem sổ đỏ ở Nam Tào, thấy em thờ anh như cha, nuôi cháu như con, tình hữu ái như do tấm lòng thành thật, nên cũng được phong làm sơn thần Sơn Dương, ngàn thu khói hương, muôn năm cúng tế vậy.

[...] Tử Khanh nhân hỏi rằng:

- Các thần hội họp làm gì?

Anh nói:

- Năm nay gặp khoa thi Hương. Hôm qua Thiên Đình treo bảng. Các thần lên xem, ngẫu nhiên gặp nhau thôi.

Em lại hỏi:

- Khoa này em và cháu, có ai đỗ không?

Anh nói:

- Người hầu hạ ở ngay bên cạnh, tai mắt rất nhiều, thiên cơ sao dám tiết lộ. Vả lại, anh em mình đâu là chí thân, nhưng âm dương cách biệt. Chỉ nên tạm ngồi với nhau trong chốc lát, không nên ở lâu. Em phải về ngay. Mười năm sau tháng Giêng đúng ngày Thượng nguyên¹, hai miếu thờ đối nhau, thì giờ đi lại chuyện trò còn nhiều.

Đoạn, bảo quân hầu lánh ra ngoài, cởi cấm nang lấy ra hai phong thư trao cho Tử Khanh, dặn rằng:

- Cung mệnh em vất vả, anh cũng không làm thế nào được. Ba tháng nay, hết sức mưu toan, chỉ có thể giúp cho cháu thành danh thôi. Hai phong thư này em nên giấu kỹ. Đợi đến ba ngày trước khi vào trường thi, xem chữ ghi ở trên, bắt cháu học thuộc lòng, và có thể đỡ nhỏ đấy. Luật trời rất nghiêm, nếu để lộ cho người ngoài biết, thì hai bên đều bị tội nặng.

Dặn xong liền gọi:

- Nguyên Anh! Nguyên Anh! Thăng xe vân bình, cười gió nhẹ tênh, tiễn chân Tử Khanh!

Tử Khanh khóc lạy từ biệt. Khi trời sắp sáng, không thấy Nguyên Anh đâu, mà mình đã đứng trước cửa nhà cũ rồi. Tử Khanh gõ cửa vào nhà, không tiết lộ việc ấy với ai.

Đến kỳ thi, nhất nhất làm theo lời anh dặn. Quả nhiên khoa ấy, người con của anh đỗ Tú Tài. Gia tư từ đấy cũng dần dần trở nên giàu có. Đúng mười năm sau, vào hôm trước ngày Thượng nguyên, gọi cháu tới nói rõ việc ấy. Nói xong thì tắt nghỉ. Đến nay ở núi Vũ Ninh hai đền thờ người họ Nguyễn sinh vẫn còn linh ứng....

(Lê Thánh Tông, Thánh Tông di thảo, NXB Hội nhà văn, Tr.88 - 93)

Câu 1 (1,5 đ). Nêu bối cảnh (không gian, thời gian) diễn ra câu chuyện. Bối cảnh ấy có đặc điểm gì.

Câu 2 (1,0 đ). Liệt kê 1 chi tiết kì ảo có trong truyện và cho biết ý nghĩa của chi tiết ấy.

Câu 3 (1,0 đ). Xác định và giải thích nghĩa của 2 từ Hán Việt trong câu văn in đậm.

Câu 4 (0,5 đ). Theo em, câu chuyện đã gửi gắm thông điệp sâu sắc nào đến người đọc?

PHẦN II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1 (2,0 điểm). Hãy viết một đoạn văn (khoảng 200 chữ) phân tích làm rõ vẻ đẹp của nhân vật Tử Khanh trong truyện “Hai thần hiệu ấ” ở trên.

Câu 2 (4,0 điểm). Tại Hội nghị Nước Liên hợp quốc năm 2023 (New York - Mỹ) đã nêu bật cam kết của cộng đồng Quốc tế đối với vấn đề quản lý và sử dụng nguồn nước, ngăn chặn các cuộc khủng hoảng nước và sử dụng nguồn tài nguyên này bền vững. Đây cũng là vấn đề sống còn đối với thế giới hiện nay.

Bằng những hiểu biết xã hội, em hãy viết một bài văn nghị luận (khoảng 400 chữ) để trả lời câu hỏi: *Phải chăng, nguồn nước sạch là vô giá nhưng không phải là vô tận?*

----- **HẾT** -----

Thí sinh không được sử dụng tài liệu.

¹ Thượng nguyên tức là rằm tháng Giêng Âm lịch.

Cán bộ coi thi không giải thích gì thêm.

HƯỚNG DẪN CHẤM
Môn Ngữ văn 9 - Bài khảo sát số 2

Phần	Câu	Nội dung	Điểm
I	1	- Không gian (0,5đ): ở Sơn Bắc, ở ngôi miếu giữa đồng, 2 đền thờ Sơn Âm, Sơn Dương. - Thời gian (0,5đ): nửa đêm ở ngôi miếu, đến kì thi, 10 năm sau - Nhận xét (0,5đ): Bối cảnh có sự giao thoa giữa hai thế giới thực và ảo, không gian liên thông.	1,5
	2	- Liệt kê 1 chi tiết kì ảo có trong truyện (0,25đ). Ví dụ: + Tử Khanh được nghe các vị thần đối thơ ở ngôi miếu giữa đồng + Người cháu đỗ đạt làm quan theo lời người anh mách bảo... - Ý nghĩa (0,75đ): + Câu chuyện li kì, hấp dẫn, thể hiện đặc trưng của thể truyền kì + Góp phần khắc họa nhân vật/ phản ánh hiện thực... + Thể hiện quan niệm và thái độ của tác giả... (Hs cần nêu tác dụng cụ thể, sát hợp với chi tiết kì ảo lựa chọn.)	1,0
	3	- Xác định 2 từ Hán Việt (0,5đ): VD: Thượng Đế (thần linh tối cao theo quan niệm tín ngưỡng cổ của Trung Hoa), tiền thân (thân thể ở kiếp trước), lộc vị (tiền tài, bổng lộc), Sơn Âm - Giải thích nghĩa đúng (0,5đ)	0,5 0,5
	4	Thông điệp: Hiếu thuận với người thân trong gia đình, anh em, trên-dưới trong nhà yêu thương, đùm bọc nhau, sống có trách nhiệm.	0,5
II	1	1. Hình thức : + Dung lượng 200 chữ, đúng hình thức đoạn văn nghị luận + Không mắc lỗi dùng từ, chính tả, diễn đạt thông thường 2. Nội dung: a. Mở đoạn - Giới thiệu: tác giả, tác phẩm, đặc điểm nhân vật Tử Khanh b. Thân đoạn: - Học sinh biết bám sát ngữ liệu và phân tích dẫn chứng (<i>lời nói, cử chỉ, hành động,..</i>) để làm rõ vẻ đẹp của nhân vật Tử Khanh: + Hiếu học: Ba đời theo nghiệp học tuy chưa có thành tựu đỗ đạt gì. + Hiếu thuận, yêu thương, đùm bọc, sống có trách nhiệm với người thân trong gia đình:	0,25 0,25
		. Thờ anh như cha, nuôi cháu như con, tấm lòng thành thật. . Luôn nhớ người anh đã mất, gặp anh thì khóc oà, xin đi theo anh . Đến kỳ thi, nhất nhất làm theo lời anh dặn, nhờ vậy mà người con của anh đỗ Tú Tài	0,25
		- Nghệ thuật xây dựng nhân vật: + Ngôn ngữ kể chuyện giản dị, tự nhiên, xúc động. + Xây dựng cốt truyện có những chi tiết bất ngờ, hấp dẫn. + Kết hợp các yếu tố hiện thực với yếu tố kì ảo.	0,75 0,25

	c. Kết đoạn - Khẳng định ý nghĩa của hình tượng nhân vật + Gửi gắm thông điệp về lòng hiếu thuận, thành thật,.. + Thể hiện quan niệm của nhân dân “ở hiền gặp lành”	0.25
2	*Hình thức + Đảm bảo dung lượng 400 chữ + Đúng hình thức bài văn (Mở bài nêu được vấn đề, Thân bài triển khai được vấn đề, Kết bài khái quát được vấn đề) + Lập luận chặt chẽ, lí lẽ thuyết phục, dẫn chứng phù hợp, diễn đạt mạch lạc, hoàn chỉnh, đúng chuẩn chính tả, ngữ pháp * Nội dung: a. Mở bài: - Dẫn dắt phù hợp - Khẳng định quan điểm: <i>nguồn nước sạch là vô giá nhưng không vô tận</i> b. Thân bài: *Giải thích vấn đề nghị luận: <i>nguồn nước sạch/ vô giá/ vô tận</i> - Nước sạch là nước hợp vệ sinh, đảm bảo an toàn cho sức khỏe, nước trong, không màu, không mùi, không vị, không chứa vi sinh vật gây bệnh và các chất độc hại gây ảnh hưởng đến sức khỏe người dùng. - Vô giá: rất quý, rất có giá trị, không định được giá nào cho đáng - Vô tận: không bao giờ hết, không bao giờ cạn kiệt → Khẳng định: Nước sạch rất quý và không phải là nguồn tài nguyên không bao giờ cạn kiệt. *Bàn luận - Nguồn nước sạch là vô giá vì những giá trị nó đem đến cho cộng đồng, với nông- lâm- ngư nghiệp, với công nghiệp, kinh tế, y tế, du lịch, an ninh quốc phòng,.. - Nguồn nước sạch không vô tận bởi thực trạng khan hiếm cũng như sử dụng lãng phí nguồn nước hiện nay. <i>(kết hợp dẫn chứng cụ thể, xác thực)</i> * Mở rộng vấn đề: những quan niệm sai lầm về nước sạch → bác bỏ. * Bài học nhận thức và hành động: - Nhận thức: nâng cao ý thức, trách nhiệm cộng đồng, tiết kiệm tài nguyên nước - Hành động: Bảo vệ môi trường/ Hướng tới lối sống xanh để có nguồn nước sạch,.. C- Kết đoạn: - Khẳng định vấn đề cần nghị luận - Thông điệp ý nghĩa * Lưu ý:- Không cho điểm những bài viết có suy nghĩ lệch lạc, tiêu cực, trái pháp luật và trái thuần phong mỹ tục Việt Nam. - Khuyến khích những bài viết sáng tạo.	0,25 0,25 0,25 0.5 0.5 1.25 0,25 0,5 0.5